

Basingtoke, Hants RG24 8PR; UK ili na Web stranicu <http://www.tandf.co.uk/journals>.

Živana Hedbeli

Prologue, Vol. 32, No. 2, Washington 2000, 72-134 str.

Prologue izlazi svakoga tromjesečja u izdanju National Archives and Records Administration (NARA) iz Washingtona. Koncepcijski se sastoji od tri dijela: *Eseja*, radova posvećenih povijesnim temama i istraživanju arhivskoga gradiva, *Naglasaka*, što donose projekte, izložbe i istraživanja u Nacionalnom arhivu te *Odjela*, posvećenih aktivnostima i događanjima u brojnim regionalnim centrima i predsjedničkim knjižnicama u njegovu sastavu.

U uvodnoj riječi državni arhivist John Carlin izvješćuje o renoviranju dijela zgrade (tzv "Rotonde") u kojem su izloženi najvrjedniji dokumenti američke povijesti – *Charters of Freedom* te kampanji koju je NARA pokrenula radi prikupljanja sredstava u tu svrhu.

Novinar Jeb Bryne, koji je od 1961. radio u Kennedyjevoj administraciji, autor je članka *Sati prije Dallasa. Prisjećanje prethodnice predsjednika Kennedyja iz Forth Wortha*, u kojem iznosi svoja osobna prisjećanja i dokumente iz listopada 1963. na posjet predsjednika J. F. Kennedyja Texasu, obilježenim poglavito tragičnim događajima iz Dallasa. Prije njegova puta, u odabrane gradove je, kao i obično, izašla prethodnica, ljudi iz Washingtona zaduženi za pripremu terena. Jeb Bryne bio je zadužen za organizaciju predsjednikova boravka u Forth Worthu. On iznosi program predsjednikova posjeta, te detaljno opisuje izazove s kojima se suočio u planiranju, rješavanju zahtjeva za susrete s predsjednikom i snalaženju u kontaktima s Demokratskom strankom iz Texasa. Kennedyjev boravak protekao je prema planu i nakon njega predsjednik se uputio na avion koji ga je odveo u Dallas. Slijed zbivanja potaknuo je autora da zapiše svoja sjećanja te ih je zajedno sa spisima i drugim materijalom sačuvanim iz vremena svoje dužnosti u Forth Worthu, darovao Knjižnici John F. Kennedy u Bostonu, koja ih je otvorila javnosti prigodom objavljivanja ovog članka.

Proučavajući arhivsko i knjižno gradivo diljem Amerike, Mercedes Graf napisala je članak *Žene liječnici u građanskome ratu*, u kojemu je na svjetlo dana iznijela iscrpna svjedočanstva o ženama koja su obavljale medicinsku službu tijekom građanskoga rata. Postoji vrlo malo pisanih svjedočanstava o njihovom radu, budući da ih je bilo malo i same nisu pisale o svojim iskustvima, a kako iz službene dokumentacije često proistječe da su žene djelovale kao medicinske sestre ili higijeničarke, a ne kao vojni kirurzi poput muškaraca, to je dovelo do toga da one kao i mnoge

bolničarke dragovoljke nisu navedene u službenim spisima. Čak i tamo gdje žene jesu navedene, potragu otežavaju učestalost prezimena ili promjena prezimena udajom. Istraživanjem je autorica ustanovila da je 1860. u SAD bilo približno dvije stotine žena liječnika, a nekoliko njih se početkom rata usmjerilo na obrazovanje i obučavanje žena liječnika i medicinskih sestara te osnivanju bolnica koje su trebale pružiti medicinsku skrb ženama i djeci. Članak donosi biografije sedam žena: Oriane Moon, Mary Frame Myers, Chloe Anette Buckal, Hettie K. Painter, Esther Jane Hill, Sarah Chadwick i Mary Edwards Walker.

Peter Maust donosi rad pod nazivom "*Kongres ne može učiniti ništa bolje*". *Promoviranje sigurnosti parnih brodova u predratnoj Americi*, posvećen razvoju saveznoga zakonodavstva o parobrodarstvu prije građanskoga rata. U razdoblju 1815-1860, "zlatnim godinama parobrodarstva" u Americi, dogodilo se na tisuće nesreća, od kojih su poglavito tragične bile one uzrokovane rasprsnućem kipućih parnih kotlova. Kongres SAD, potaknut tim podacima, istraživao je uzroke tih nesreća i educirao brodare o sigurnoj uporabi parne tehnologije. Autor vrlo detaljno iznosi kako je Kongres zakonima, izvještajima i raznim promidžbenim aktivnostima ohrabrivao razvoj sigurnosne opreme i njeno korištenje.

Bruce I. Bustard autor je rada *Oslikavanje stoljeća: Stotinu godina fotografije iz Nacionalnoga arhiva*, posvećenog istoimenoj izložbi koja je nedavno ponovno otvorena u središnjoj zgradi Arhiva u Washingtonu. Novo izdanje, odnosno drugi dio ove popularne izložbe donosi 170 fotografija (od kojih je 130 novih), odabranih među milijunima onih koje NARA čuva. Izložene su fotografije presudnih političkih i vojnih događanja u 20. st. (poput Kenedyjeva ubojstva, iskrcavanja u Normandiji i bombardiranja Pearl Harbor), kao i one koje oslikavaju socijalne promjene, sukobe i zbivanja koja su utjecala na svakodnevni život običnih Amerikanaca u posljednjih stotinu godina (dolazak imigranata na Ellis Island 1908, paradu Ku Klux Klana u Washingtonu, fotografije iz korejskog i vijetnamskog rata). Izložba je podijeljena u šest dijelova koji se smjenjuju kronološki, a uz neke fotografije naveden je i njihov historijat u kojem je opisano kako su ih državne vlasti i drugi koristili prije njihova preuzimanja u Arhiv. Cilj izložbe bio je pokazati lice Amerike, tj. Amerikanaca – mladih i starih, u radu i igri te ispričati priču o nadahnuću, kreativnosti, različnosti i postojanosti.

U rubrici *Genealoške zabilješke* nalazi se rad arhivista Trevora K. Plantea, *Istraživanje služenja u američkoj vojsci za vrijeme filipinskog ustanka*, koji se bavi američkim vojnim postrojbama prije II. svjetskoga rata. U njemu se navode korisni podaci za istraživače rodoslovlja koji traže podatke o pojedincima koji su tada nalazili u američkoj vojnoj službi. Za vrijeme filipinskoga tj. filipinsko-američkoga rata (autor je izabrao naziv ustanak zbog podudarnosti s izvornim gradivom) 1899-1902, na Filipinima je boravilo približno 125.000 američkih vojnika, od čega

ih je oko 4.200 poginulo, a 2.900 je ranjeno. Članak se sastoji od nekoliko dijelova posvećenih dragovoljcima, redovno unovačenim osobama, profesionalnim časnicima, posadama u garnizonima i redovnim vojnim jedinicama, liječnicima, medicinskim sestrama, filipinskoj izvidnici, sudskim materijalima, odlikovanjima i mirovina te su navedeni fondovi u kojima se nalazi gradivo o njima.

U rubrici *Odjeli* nalaze se obavijesti o otvaranju novog gradiva iz Nixonovog predsjedničkoga mandata – uglavnom dosjea Vijeća nacionalne sigurnosti i korespondencije, kratak pregled sadržaja nedavno deklasificiranih njemačkih dokumenata i izvještaj državnog arhivista Johna Carlina o planu stvaranja Arhiva elektroničkih dokumenata. Predsjednička knjižnica Eisenhower u Abileneu otvorila je javnosti audiovrpce njegovih razgovora u Ovalnom uredu Bijele Kuće, a Digitalna učionica Nacionalnog arhiva nudi nove obrazovne sadržaje dostupne i na web stranicama Arhiva. Također se donosi obavijest o dva požara koja su ove godine izbila u Washington National Records Center u Suitlandu, u kojima je uništeno oko 6.000 kutija gradiva, te kalendar događanja u idućim mjesecima.

Vlatka Lemić

SODOBNI ARHIVI 2000, sv. XXII., Maribor, travanj 2000.

U razdoblju od 12. do 14. travnja 2000. godine u Radencima je održano 22. savjetovanje "Sodobni arhivi" u organizaciji Pokrajinskog arhiva Maribor i Arhivističkog društva Maribor. S detaljima izlaganja održanih na Savjetovanju zainteresirani se mogu upoznati u časopisu *Sodobni arhivi sv. XXII*, dok za ovaj broj Arhivskog vjesnika donosimo, zbog njihovog iznimno velikog broja, samo kratak pregled izlaganja.

U uvodnom dijelu časopisa P.P. Klasinc predstavio je ukratko sadržaj Savjetovanja. Upozoravajući na neke od problema s kojima je suočena arhivska služba Slovenije, posebni naglasak stavlja na nedostatnu primjenu odredbi arhivskog zakonodavstva u upravljanju arhivskim gradivom kod samih stvaratelja. Da bi u pismohranama osnovne aktivnosti upravljanja arhivskim gradivom doveli do razine koja zadovoljava zahtjeve naše struke, potrebno je uspostaviti organiziranu službu *records managementa*, s kvalitetno osposobljenim djelatnicima. Čini se da u tom segmentu slovensko iskustvo uvelike podsjeća na ono hrvatske arhivske službe. Od ostalih tema autor je istaknuo i pitanje obrazovanja arhivista te položaja knjižnica u arhivima, kao važnog izvora za razumijevanje i proučavanje arhivskog gradiva.

U prvom dijelu članka *Od mikrofilmiranja do skeniranja*, Martin Modrušan govori o iskustvu Hrvatskog državnog arhiva u mikrofilmiranju arhivskoga gradiva, te prvim iskustvima u skeniranju. U drugom dijelu autor se osvrnuo na svoje dvade-